

ANNO DOMINI CDXXXII—XL.

S. XYSTUS III PAPA.

PROLEGOMENA.

NOTITIA LIBRI PONTIFICALIS.

(Ex Nova et Ampliss. Coll. Concil. D. Mansi tom. V.)

Sixtus (a) natione Romanus, ex patre Sixto [Ballerini Xisto], sedit annis 8, diebus 19 (b). Hic post annum unum et menses 8 incriminatur a quodam Basso (c). Eodem tempore audiens hoc Valentinianus Augustus, jussit concilium et sanctam synodum congregari. Et facto conventu, cum magna examinatione, per judicium synodicum purgatur a 56 episcopis. Et condemnatur Bassus a synodo, ita tamen, ut ultimo die viaticum ei non negaretur propter humanitatem [In ms. *Lucensi deest* propter humanitatem] pietatis Ecclesiae. Ille audiens Valentinianus Augustus, cum matre sua Placidia Augusta, furore sancto commoti, proscriptione Bassum condemnaverunt, et omnia praedia facultatum ejus, Ecclesiae catholicae sociavit [Baller. sociarunt]. Qui Bassus nutu divino intra tres menses defunctus moritur. Cujus corpus

A Sixtus episcopus cum linteaminibus et aromatibus manibus suis tractans, recondidit, et sepelivit ad beatum Petrum apostolum in cubiculo parentum ejus. Ille fecit Basilicam Sanctae Mariae (d) matris Domini, quae ab antiquis Liberii cognominabatur, juxta macellum Libyae, ubi et obtulit haec: Altare argenteum purissimum pensans libras 300; patenas argenteas 3, pensantes libras 60; aras argenteas quatuor, pensantes libras 60; scyphum aureum purissimum, pensantem libras 12; scyphos argenteos 5, pensantes libras 50; calices ministeriales aureos 2 [Baller. tres], pensantes singulos libras singulas; calices ministeriales argenteos 10, pensantes singulos libras 3; aquamanulos argenteos, pensantes lib. 8; coronam faram ante altare argenteam, pensantem libras 30; coronas farales 34, argenteas, pensantes

(a) Post interregnum viginti dierum, Sixtus patria Romanus, creatus est pontifex, anno Christi 432, qui est Theodosii vicesimus quintus et Valentiniani octavus. Ut recta fides ubique terrarum intacta conservaretur, initio pontificatus Ephesinam synodum ejusque decreta apostolica auctoritate firmavit. Joannem Antiochenum, aliosve Orientis episcopos ab Ecclesia schismate divisos, ejusdem unitati et communioni restituit. Revelatione Dei, monituque sanctorum Petri et Apollinaris primi Ravennatis sedis episcopi, cognovit, in locum defuncti Joannis ejusdem sedis episcopi, Petrum diaconum cognomento Chrysologum Ravennatibus esse praedicandum. Britium Turonensem episcopum, quamquam calumnias adversariorum miraculose confutasset, sede amotum post septennium restituit. Nestorius extra orbem Romanum amandatus, Theodosii imperatoris clementia, libere inter Catholicos Antiochie in monasterio sancti Euprepri agere permixsus, triiduum incendio Constantinopolitanae urbis, de quo sanctus Prosper et Marcell. in chron. justo Dei vindicis iudicio causam dedisse videtur. Hanc ob causam imperator Melanix, ut credibile est, zelo catholicae fidei aestuantis in Nestorium incitatus, ejus libros haberi vetat, et sub poena publicationis honorum flammis addici mandat. Tandem eundem, tamquam malorum omnium hujus temporis auctorem, in exilium ablegari mandavit. In exilio degentis linguam a vermibus fuisse exesam scribit Evagrius. Cum lingua totum corpus putredine fuisse consumptum scribunt Theodorus in Collectaneis, Cedrenus in Compendio, et Nicephorus lib. xiv cap. 26. Genserius Vandalorum rex Ariapus, volens catholicam fidem Ariana impietate subvertere, in Africa persecutionem

catholicorum restituit; episcopus orthodoxos basilicis privatos etiam civitatibus expulit, plerosque alios fideles martyrio affecit. Occupata dolo pacis Carthagine, expulsi catholicorum ecclesias, sublatis ethnicorum reliquiis, everso Coelestis idolo in Africa celeberrimo, uno terne die praestitit, quod plurimis conciliis, episcoporum studiis et imperatorum rescriptis praestari non potuit. S. Prosper in Chron. Baron. ann. 432 usque ad annum 440. Sev. Bixius.

(b) Cum sedisset annis octo minus triginta diebus, v kalendas Aprilis, anni Christi 440, qui est Theodosii 33, et Valentiniani imperatoris 16, ex hac vita migravit. S. Prosper in Chron. Baron. ann. 440. Sev. Bixius.

(c) Qua de re vide quae dicemus infra in notis concilii Romani sub Sixto. Sev. Bixius.

(d) Fortasse in ampliorem dumtaxat formam restituit, et amplioribus ornamentis exornavit, in laudem et honorem Dei genitricis Mariae, cui, de Nestorii blasphemis triumphanti, tantum triumphalem fornicem erigere voluerit. Meminit hujus ecclesiae Hadrianus papa ad Carolum Magnum imperatorem, his verbis: *Magis autem successor Coelestini Sixtus papa fecit basilicam sanctae Dei genitricis Mariae cognomento Majorem, quae et ad praesepe dicitur. Simili modo et ipse in metallis aureis, quamquam in diversis historiis, sacris decoravit imaginibus. Has temporis vetustate nonnihil detrimenti passas, Dominicus Pinellus cardinalis, ejus basilicae dignissimus archiepiscopus, summa adhibita opifera diligentia resarciendas, et jam collabentes conservandas curavit, aliasque majorum exemplo venerandas imagines, historiam Dei genitricis Mariae representantes, addidit. Baron. ann. 440, n. 2. Sev. Bixius.*

singulas libras 10; candelabra argentea 4, pensantia singula libras 20; thymiamaterium argenteum, pensans libras 5; canthara cerostota orichalcea 24, pensantia singula libras 15; possessionem Scavirianam [Ms. *Lucensi* Scavirianam] in territorio Cajetano [*Lucens. Getano*], præstantem cum omnibus adjacentibus attiguis solidos 312 et tremissem; possessionem Marmoratam in territorio Prænestino, præstantem solidos 92; possessionem Celeris in territorio Asiliano [*Lucens. Filiano*], præstantem solidos 111 et tremissem; domum Palmatii intra urbem, juxta inibi basilicam cum balneo et pristino, præstantem solidos 154 et siliquis 3; domos Claudii in Sicimino [*Lucens. Sicinum*], præstantes solidos 104; cervum argenteum fundentem aquam in fontem baptisterii, pensantem libras 20; omnia vasa sacra baptismi argentea, pensantia libras 15; cœnacula aegie (a) gradorum adhærentia basilicæ, vel quidquid intrinsecus esse videtur. Hic ordinavit de argento confessionem beati Petri apostoli, quæ habet libras 400. Hujus supplicatione obtulit Valentinianus Augustus imaginem auream cum duodecim portis, et duodecim apostulos, et Salvatorem gemmis pretiosissimis ornatum supra [*Lucens. ornatum quem voti gratiæ (sic) suæ supra*] confessionem beati Petri apostoli. Fecit et Valentinianus Augustus ex rogatu Sixti episcopi fastigium argenteum in basilica Constantiniana, quod a Barbaris sublatum fuerat (b), pensans libras 1610 [*Lucens. 11*]. Hujus etiam temporibus fecit Valentinianus Augustus confessionem beati Pauli apostoli ex argento, quæ [*Baller. quod*] habet libras 200. Item fecit Sixtus episcopus confessionem beati Laurentii martyris cum columnis porphyriticis, et ornavit transennam [*Lucens. ornavit platonius transennam; Baller. exedram; al. suggestum*], et altare et confessionem sancti martyris Laurentii de argento

(a) Locus obscurus, ut animadvertit Mansi. Edit.

(b) Ille ne plane intelligimus quod dum Gothi urbem occuparent, non ab omnium ecclesiarum ornamentis abstinerint, sed ab iis dumtaxat quæ ad basilicas sanctorum apostolorum Petri et Pauli spectare seiebant. Ita direptionem et Urbis spoliationem, de qua supra in Innocentio, explices necessum est. Sev. **MINIOS.**

(c) Post hæc verba ita Codex *Lucensis* præsequitur: *Fecit autem monasterium in catacumbis. Fecit et fontem baptisterii ad sanctum Mariam, et columnis porphyriticis ornavit. Hic constituit columnas in baptisterio basilicæ Constantinianæ, quæ a tempore Constantini Augusti fuerant congregatæ ex metallo porphyritico num. 8, quas erexit et epistolis suis et versibus exornavit; et platomam in cœmeterio Callisti, ubi commemorans nomina episcoporum. Fecit autem scyphos aureos 5, unum ad sanctum Petrum qui pensat libras 6; ad S. Paulum unum, qui pensat libras 6; ad beatum Laurentium 1, qui pensat libras 3; calices ministeriales aureos 15, pensantes singulos libras singulas. Hic fecit ordinationes 3 per mensem Decemb.: presbyteros 28, Diaconos 12, episcopos per diversa loca 52. Et hujus temporibus fecit Petrus episcopus Basilicam in urbe Roma S. Savinæ, ubi et fontem construxit. Qui etiam sepultus est via Tiburtina, etc., ut in editis. **MANSI.***

(d) Ilorum versuum, in octangulato opere, binos in singulis epistyllis exaravit. Cumque de originali pec-

ca purissimo. Fecit altare, pensans libras 50; cancellos [*Lucens. purissimo pensans lib. 50; cancellos*] argenteos supra platonias porphyreticas, pensantes libras 300; absidem supra cancellos cum statua beati Laurentii martyris argenteam, pensantem libras 200. Fecit autem basilicam beato Laurentio, quod Valentinianus Augustus concessit [*Baller. consensit*] (c) ubi et obtulit hæc: patenas argenteas 3, pensantes singulas libras 15 [*Baller. 20*]; amas argenteas 3, pensantes singulas libras 15; scyphos argenteos 4, pensantes singulos libras 8; scyphum singularem aureum, ornatum de margaritis, pensantem libras 10; lucernam nixorum [*Baller. Ichnorum*] decem auream, pensantem libras 10; calices argenteos ministeriales 12, pensantes singulos libras 2; aquamanulos argenteos, pensantes libras octo; ministerium ad baptismum vel poenitentiam, ex argento libras quinque; concham aurochalecam, pensantem libras 20; coronas argenteas farales 30, pensantes singulas libras sex; fara canthara tria ex argento, pensantia singulas libras quindecim; candelabra argentea duo, pensantia singulas libras triginta; canthara cerostota aerea in basilicæ gremio viginti quatuor; fara aerea 60. Hic fecit in basilica Constantiniana ornamentum super fontem, quod ante non erat, id est, epistyllia marmorea, et columnas porphyreticas erexit, quas Constantinus Augustus congregatas dimisit, et jussit ut erigerentur, quas et versibus exornavit (d). Hic fecit platoniam in cœmeterio Callisti via Appia, ubi nomina episcoporum et martyrum scripsit commemorans [*Baller. cum memoriis*]. Hic fecit ordinationem in urbe Roma per mensem Decembrem, presbyteros viginti octo, diacones duodecim, episcopos per diversa loca quinquaginta duos, qui etiam sepultus est (e) via Tibur-

cato catholicam assertionem contra Pelagianam hæresin contineant, placuit eosdem hoc loco recensere, ut qui utiliter toto orbe promulgantur, in perpetuas æternitates conserventur.

Gens sacra natis hic semine nascitur almo

Quam fecundatis spiritus edit aquis.

Virgineo fetu genitrix Ecclesia natos,

Quos spirante Deo concipit, amæ parit.

Cælorum regnum sperate hoc fonte renati.

Non recipit felix vita semel genitos.]

Fons hic est vita, et qui totum ditat orbem,

Sumens de Christi vulnere principium.

Mergere peccator, sacro purgando fluente,

Quem veterem accipiet, proferet unda novum.

Insons esse volens, isto mundare lavacro,

Seu patris premeris cribrine, seu proprio.

Nulla renascentum est distantia, quos facit unum

Unus fons, unus Spiritus, una fides,

Nec numerus quemquam scelerum, nec forma suorum

Terreat. Hoc natus flumine sanctus eris.

Hæc ex Baronio anno Domini 440, num. 5. Sev. **BIXUS.**

(e) Injurias, quas supra notis epistolæ primæ Sixti primi Sixtum primum Romanum pontificem ac martyrem post obitum, auctore Hieronymo pertulisse diximus, easdem etiam, et quidem majores Sixtus III, de quo hic agimus, sustulit. Nam sicut ejus nomine ab Origenistis prodiit liber Sixti vel Sexti Pythagorici, ita hujus Sixti nomine a Pelagianis tria volu-

tina in crypta juxta corpus beati Laurentii [Baller. A episcopatus dies viginti duos (a). ad S. Laurentium] v kalendas Aprilis. Et cessavit

mina scripta fuerunt : primum de divitiis ; secundum de malis doctoribus, operibus fidei et judicio futuro ; tertium vero de castitate. Hæc Pelagianismis referta esse ostendit Baronius ann. 440, num. 7, 8, 9, 10 et 11, ex eo quod primo volumine Pelagianum hoc contineat, non posse salvari divitem, nisi omnia sua pauperibus erogat ; secundo volumine omnia opera libero arbitrio, gratiæ diviniæ nihil tribuat ; demum quod tertio volumine eos subsannet, qui ex gratia Dei bonum castitatis provenire contendant. His itaque coloribus libellum manifeste satis depictum, qui non sine gravi periculo fidelium nomine Sixti haud pridem excusus fuit, lector agnosce, ne de aureo

calice Babylonis venena, insigni nomine honestata, bibas. Sev. Binius.

(a) Verius quadraginta duobus. Ita enim scribit sanctus Prosper in Chron. ann. 440 : *Defuncto Sixto pontifice kalendis Aprilis, quadraginta amplius diebus Romana Ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia adventum diaconi Leonis exspectans : quem tunc inter Aetium et Albinum (duces Romani exercitus) amicitiae redintegrandæ causa Galliæ delinebant, etc.* In hunc itaque locum Anastasii mendum irrepsisse dubium non est. Baron. tomo VI, anno 440, num. 1 et 2. Sev. Binius.

NOTITIA GALLANDII.

(Ex Bibl. Vett. Patr. Galland. tom. IX.)

1. Cœlestino qui anno 432, exeunte Julio, ex hac vita migravit, Xistus paulo post sufficitur atque in Romanam sedem evehitur. Qui cum *Ætio et Valerio* coss. creatus fuerit pontifex, postquam annis 8 et diebus 18 pontificatum gessisset, anno demum 440, *Valentiniano augusto v et Anatolio coss.* e vivis excessit, ut ex Prosperi Chronico erudimur (a). De die autem et mense quo sive fuerit ordinatus, sive supremum diem clauserit, haud concors est eruditorum sententia. Alii enim ejus ordinationem die 31 Julii, quæ in diem Dominicam incidebat, mortem vero die 18 Augusti consignandam censent (b). Alii autem paulo aliter. « In libro Pontificali, ait vir doctus (c), cui pervetustum exemplar Corbeicense alicui Romanorum pontificum veteres catalogi ac Prosper, saltem in novissima editione, concinunt, idem pontifex annis 8 ac diebus 18 Ecclesiæ præfuisse dicitur. Quapropter Antonius Pagius ejus ordinationem in mensis Julii anni 432 vigesimam quartam quæ dominica erat, et obitum in 11 diem mensis Augusti anni 440, differt (d) ; fultus præsertim verbis Prosperi, qui eo defuncto *quadraginta et amplius diebus* exspectatum tradit, ut in illius locum sufficeretur. Major tamen esset cum prædictis Prosperi verbis consensio, si Xystum circa Julii exitum obiisse poneretur. » Hæc ille.

2. Pontificatum iniiit summus antistes, ait Pruspier (e), *totius Urbis pace et consensione mirabili.* Cujus quidem rei testem locupletem, ipsummet Xystum habemus. Scribens enim ad Cyrillum Alexandrinum (f) : *Quali autem omnium concordia, inquit, per diviniæ Providentiæ dispensationem, hæc nostra facta fuerit ordinatio, ubi sanctitas vestra didicerit tum ex nostris litteris, tum ex relatione fratrum ; omnino gratiam præbenti Domino pro nobis habitura*

est, dilectissime frater, ut proprii doni custos, ecclesiasticam pacem conservare dignetur. Præterea illud quoque præclarum tunc accidit, quod ejus ordinationi totus Oriens quodammodo interfuerit, quippe quæ peracta sit præsentibus Hermogene ac Lampetio episcoporum Orientalium legatis. Sic enim in eadem ad Cyrillum epistola loquitur sanctus pontifex (g) : *Gratiam habentes Dei nostri circa nos humanitati, quod eo tempore quo nos ad supremum sacerdotii apicem vocare dignatus est, concessit nobis secundum pietatem tuam, præsentiam sanctorum fratrum et coepiscoporum nostrorum Hermogenis et Lampetii ; necessario ad vestram fraternitatem per eos has litteras dedimus, testes ordinationis nostræ. In his enim omnes vos a quibus illi missi fuerunt, astitisse credidimus : quandoquidem nullatenus intervallo separantur, quos connectit gratia spiritalis.*

3. Magnam sui nominis celebritatem consecutus est Xystus, cum adhuc presbyteri munere fungeretur. Primus enim adversus Pelagianos coram frequentissimo populo anathema pronuntiavit, ut ait Augustinus ad ipsum presbyterum Xystum rescribens (h) : qui et alibi testatur (i), ejus litteras, breviores licet, hac de re ad beatissimum senem Aurelium per Leonem acolythum missas, exsultanti alacritate ab se fuisse descriptas, et aliis quibuscumque poterat magno studio perlectas. *Quid enim, subdit, gratius legi vel audiri potest, quam gratiæ Dei tam pura defensio adversus inimicos ejus ex ore ejus qui eorumdem inimicorum magni momenti patronus ante jaclabatur ?* Deinde acceptis paulo post de hoc ipso argumento ejusdem Xysti presbyteri prolixioribus litteris fidei suæ sinceritate plenis, magna perfusus est animi lætitia sanctus Doctor : qui statim doctissimam ad ipsum Xystum perscripsit epistolam (j),

(a) Prosp. Chron. inter. opp. edit. nov. pagg. 432, 434.

(b) Tillem. tom. XIV, pagg. 260, 265. et tom. XV, pag. 889, not. 2, sur S. Léon.

(c) Contant. Epist. Rom. Pontiff. pag. 1227.

(d) Pagi. ad ann. 432, § 6, et ad ann. 440, § 2.

(e) Prosp. l. c. pag. 452.

(f) Xyst. epist. 1, num. 1, infra.

(g) Id. ibid.

(h) Aug. epist. 194, num. 1, opp. tom. II.

(i) Id. epist. 191, num. 1, ibid.

(j) Id. epist. 194 cit.